

HEINRICH VIPPER – 90



2018. aasta lõpul oleks Heinrich Vipper (20.12.1928–19.05.2013) saanud 90 aastaseks. Heinrich sündis mõni päev enne jõule, 20. detsembril 1928. a Jõgeva linnas ning tuli ilmale kui Endla asundustalu peremehe Johannese ja selle perenaise Elise Marie esimene poeg. Kooliskäimist alustas

Heinrich 1937. aastal Kaarepere kuueklassilise algkoolis, mille lõpetas 1943. Õppimise kõrvalt tuli tal tutvust teha ka talutöödega ja rinde lähenedes olla mõnda aega koos pere ning kariloomadega kodust eemal sõjapaos.

Poisi elukutselise hariduse huvides saatsid vanemad Heinrichi Tartu Majandustehnikumi (endine Tartu Kommertsikool) raamatupidamist õppima. Kuna aga igav kontoritöö oli toimekale Heinrichile vastumeelne siis jättis ta selle pooleli ning asus õppima Tartu I Keskkooli, mille lõpetas 1948. aastal. Samal aastal astus Heinrich Vipper Tartu Ülikooli põllumajandusteaduskonda ning kui 1951. a loodi Eesti Põllumajanduse Akadeemia (EPA), lõpetas selle 1953. a kiitusega, diplomeeritud õpetatud agronoomina. Tööle suunati ta Teaduste Akadeemia Polli filiaali nooremteaduri ja majandijahi ühendatud ametikohale. Pollis töötas Heinrich Vipper kuni 1966. aastani.

Seejärel võttis ta vastu Kuusiku Katsebaasi vanemteaduri ametikoha ning 1972. kuni 1978. aastani oli ta Kuusiku katsebaasi juhataja.

1979. aastast siirdus Heinrich tööle professor Elmar Halleri (1907–1985) kutsel EPA maaviljeluse kateedri vanemõpetaja ametikohale. Ajavahemikul 1980–1992 sama kateedri juhataja. 1980. aastal omistati Heinrich Vipperile vanemteaduri ja 1983. aastal dotsendi kutse. Pärast Eesti uuesti iseseisvumist jätkas tegevust 1992–1994 professorina ja 1993. aastast ka taimesaaduste tehnoloogia instituudi juhatajana EPA baasil moodustatud Eesti Põllumajandusülikoolis (EPMÜ). Üliõpilastele luges H. Vipper maaviljeluse kursust agronoomia ja maaparanduse erialadel, tema juhendamisel on valminud 75 lõputööd, üks doktori ning neli kandidaadi või magistritööd. 1994. a lõpus omistati Heinrich Vipperile emeriitprofessori nimetus.

Heinrich Vipperilt on trükis ilmunud raamatud "Üheaastased lupiinid" (1962) ja "Maaviljeluse praktikum" (1989). Ta on kaasautor "Maaviljeluse käsiraamatu" (1978, mullaharimise osa) ning "Teraviljakasvatuse käsiraamatu" (1999, külvikordade osa) koostamisel. On avaldanud kokku 140 erinevat kirjutist artiklitena. Heinrich Vipper oli Teadusnõukogude liige EPA-s ja hiljem EPMÜ-s ning Eesti Maaviljeluse Instituudi juures Sakus. Ta oli ka ajakirja "Sotsialistlik Põllumajandus" toimetuse kolleegiumi liige, Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi liige ja selle auliige alates 2006. a.

Polli Katsebaasis töötamise perioodil (1952–1966) uuris Heinrich Vipper valge mesika, üheaastase lupiini ja teraviljade (ka maisi) agrotehnikat. Katsebaasi külastas sageli akadeemik Johan Eichfeld (1893–1989), kes tõi sinna uurimiseks maisisorte, selleks et võrrelda neid haljasmassi ja seemnesaagi seisukohalt.

Põllumajanduseteaduse kandidaadi kraadi kaitses H. Vipper 1966. a teemal "Üheaastased lupiinid (*Lupinus* sp.), nende introduktiooni võimalused ja agrotehnika Eesti NSV-s".

Juba Pollis töötamise ajal kuulus Heinrich Vipper ka Kuusiku agrotehnika laboratooriumi koosseisu, mida juhatas Elmar Haller. Haller tegi 1955. aastal Vipperile ettepaneku rajada Pollis spetsiaalsed katsed, kus tuleks võrrelda aluselises ja happelises keskkonnas idanenud valge mesika seemnete mõju mesikataimedele. Ilmnes, et valge mesika seemnete eelidandamine karbonaatses mullas tagas mesikataimede peaaegu sama normaalse kasvu ja arengu kui seemnete külv hästilubjatud mulda. Heinrich Vipperi Polli ajajärgu katsed andsid Elmar Hallerile idee, kus idanemiskeskonna mõnede komponentide mõju võib olla määrava tähtsusega mitmete kultuuride edasisele kasvule ja arengule. Sellest ajendatuna alustas professor Haller 1960. aastatel idanemiskeskonna mõju süvendatud uurimist põllukultuuride füsioloogilis-biokeemiliste protsessidele. Sellest kasvas lõpuks välja kultuurtaimede idanemiskeskonna teooria (1967), millega Elmar Haller saavutas rahvusvahelise tunnustuse (1983).

Kuusikul kujunes Heinrich Vipperi peamiseks valdkonnaks mullaharimine, mille juures ta osutas tähelepanu harimise teoreetiliste aluste praktiliste võtete väljatöötamisele. Aastatel 1970–1985 tegeles ta aktiivselt künnivõistluste propageerimisega ja oli korduvalt vabariiklike künnivõistluste peakohtunik.

Heinrich Vipper uuris kuueistkümneme aasta kestel koos kolleegidega erinevate maaviljelussüsteemide sobivust Eesti oludesse. Selleks rajati 1981. aastal pikaajalised külvikorra komplekskatsed, mis kestsid kuni 1997. aastani. Uuriti mullaharimist, väetamist ja taimekaitset. Erilise tähelepanu all olid eri intensiivsusega maaviljelussüsteemid (intensiivne, säästlik ja mahe) ja nende mõju saagile, selle kvaliteedile ja mullale. Nende katsete tulemused on omandanud tänapäeval erilise aktuaalsuse, eriti need mis puudutavad keskkonnasäästlikku maaviljelust või mahekülvikordi, mulla elustikku (mikroobide aktiivsus, vihmaussid, jm).

Heinrich Vipperile anti 1982. a Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus.

Koos abikaasa Ireenega on Heinrich Vipper üles kasvatanud kaks tütar. Tal oli ka suur aiandushuvi, eriti mis puudutasid ilutaimi. Ta rajas abikaasaga Peedul asuvasse suvekodusse istanduse, kus oli üle 200 roosisordi.

Hobi korras tegeles Heinrich Vipper kergejõustikuga, nii teivashüppe, suusatamise ja suusahüpetega. 1960. aastail rajas ta koos suusataja Lembit Viitaga Karksi-Nuia mägedesse väikese hüppemäe, mis võimaldas ohutult hüpata 30 meetri kaugusele. Hüppemägi oli kasutuskõlblik paarkümmend aastat. Kuusikul rajas Heinrich Vipper koos teistega korraliku võrk- ja korvpalliväljaku. Tartu perioodil oli ta abis ja osales ka ise VTK mitmevõistluses, kus vabariiklikelt võistlustelt toodi EPA-le tema kaasabil võistkondlik II koht.

Heinrich Vipper oli erudeeritud, isikupärane teadlane, kelle iseloomuomadused – täpsus, ausus, tegutsemisvalmidus ja sõbralikkus olid paljudele eeskujuks. Tal oli autoriteeti Eesti teadlaste ning põllumeeste hulgas. Hinnatud teadlase ja õppejõuna oli Heinrich Vipper oodatud lektor ja koolitaja eesti põllumeestele, agronoomidele ning nõustajatele.

Jaan Kuht